

SANDER GERMANUS

EEN PORTRET

Music Center
The Netherlands

INHOUD

Biografie.....	3
Muziek op het verkeerde been.....	5
Composities.....	8
Perscitaten.....	9
Compact Discs.....	11
Muziekvoorbeelden.....	12

BIOGRAFIE

Sander Germanus werd geboren op 16 maart 1972 in Amsterdam.

Opleiding

Hij begon in 1988 zijn klassieke saxofoonstudies bij Ed Bogaard aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam, waar hij in 1994 met onderscheiding zijn diploma behaalde. Vanaf 1991 studeerde hij twee jaar bijvak musicologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Vanaf 1992 studeerde hij compositie bij Peter-Jan Wagemans en instrumentatie bij Klaas de Vries aan het Rotterdams Conservatorium, waar hij in 1998 met prijs afstudeerde. Vanaf 1994 studeerde hij tevens bij Luc Van Hove aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen. In 1995 volgde hij op uitnodiging van De Nederlandse Opera een masterclass bij Pierre Boulez. In 1999 werd hij toegelaten tot het Orpheus Instituut te Gent waar hij in het voorjaar van 2005 zijn laureaatstitel behaalde met zijn thesis 'Muziekthermiek', over microtonaliteit in het algemeen en de hedendaagse toepassingen van kwarttonen.

Activiteiten

Sander Germanus is sinds 2007 directeur van Stichting Huygens-Fokker, centrum voor microtonale muziek, dat is gevestigd in het Muziekgebouw aan het IJ te Amsterdam. Momenteel is hij ook voorzitter van Componisten 96, beroepsvereniging van en voor componisten.

Composities

Hij schreef werken voor o.a. het Nieuw Ensemble, DoelenEnsemble, Danel Kwartet, Asko Ensemble, Schönberg Ensemble, Calefax rietkwintet, Slagwerkgroep Den Haag, Aurelia Saxofoonkwartet, Escher Ensemble, Noordhollands Philharmonisch Orkest (thans Holland Sinfonia), Il Solisti del Vento, Doelen kwartet en het Residentie Orkest. Zijn muziek is regelmatig

door radio en televisie uitgezonden en internationaal uitgevoerd. In zijn recentelijk voltooide Lunapark trilogie (2005-2009) is zijn kwarttoontheorie samengekomen met andere muzikale vindingen op het gebied van tempo en ritmiek.

Prijzen en stipendia

In 1998 werd hem de Aanmoedigingsprijs Muziek toegekend door het Amsterdams Fonds voor de Kunst voor Adamsarchipel. In 2000 werd hij genomineerd voor de NPS-cultuurprijs met Continental voor dubbel kamerorkest. Voor het seizoen 2001-2002 werd hem een stipendium en een verblijf van een half jaar in het Internationales Künstlerhaus Villa Concordia te Bamberg aangeboden.

MUZIEK OP HET VERKEERDE BEEN: DE COMPOSITIES VAN SANDER GERMANUS

Bestaat er een kloof tussen lichtvoetigheid en intellectualisme? Sluit fundamenteel onderzoek van de muzikale grondslagen humor automatisch uit? En is het voor muziek in een vijf-twaalfde of zes-twintigste maatsoort onmogelijk om ook nog gewoon te swingen?

Niet volgens componist Sander Germanus. Integendeel: zijn muziek ontstaat juist uit het samengaan van zulke schijnbare tegenpolen. Die symbiose lijkt soms wel het eigenlijke onderwerp van zijn composities.

Germanus speelt graag spelletjes met zijn luisteraar. Hij zet hem op het verkeerde been door bijvoorbeeld de indruk van een versnelling te wekken, terwijl aan het eind van die versnelling het tempo toch hetzelfde blijkt te zijn gebleven. Of hij bouwt met kwarttonen harmonieën die op het gehoor volstrekt alledaags lijken te verlopen, maar waarin 'zuiver' en 'vals' dan toch ineens van rol kunnen verwisselen.

Niet voor niets heet één van zijn recente werken Lunapark, naar de amusementsparken uit vervlogen tijden, met hun bewegende, door elkaar tetterende attracties en uitgelaten sfeer. Abrupte overgangen, scheeflopende tempo's, uitbundige geluidssalvo's en cartooneske motieffjes zetten de toon.

Lunapark geeft een goede indruk van Germanus' eigenzinnige opvattingen over tempo en microtonaliteit. Die beginnen zich voor het eerst duidelijk af te tekenen in *Continental* (1999), een werk voor twee verschillend gestemde kamerorkesten, en het virtuoze *Le Tourne-disque Antique* (2000-2001) voor vijf rietblazers. Het zijn composities waarin te horen is dat Germanus, na een meer onderzoekende periode, zijn draai heeft gevonden.

Le Tourne-disque Antique begint met twee jazzy gekleurde akkoorden – waarvan de microtonaliteit zich nauwelijks opdringt – die vanuit stilstand via breinbrekende maatwisselingen als een stoomtrein op snelheid komen (of, voor wie zich door de titel laat leiden, als een ouderwetse platenspeler). Het effect is door de razendsnelle maatwisselingen en subtiele afwijkingen van het patroon allesbehalve mechanisch – de muziek swingt en sprankelt, hupst en hinkelt.

Als één van de weinige componisten van zijn generatie ontwikkelde Germanus naast zijn composities ook een eigen muziektheorie. Hij schreef een thesis waarvan de titel, Muziekthermie, verwijst naar de sensatie van gewichtloze zweving die hij met zijn muziek wil oproepen. Voor de in zijn ogen belangrijkste muzikale parameters – harmonie en tempo – zocht Germanus de middelen daarvoor niet buiten de gebaande paden, maar ertussen.

Voor het 24-toonsstelsel, met binnen de gangbare halve tonen ook nog kwarttonen, ontwikkelde Germanus een nieuwe micro-harmonieleer. Hij past in zekere zin klassieke stemvoeringsregels toe, maar dan op verkleinde schaal. Zo kan hij de samenklanken vloeiend verbinden in wat hij 'horizontale harmonieën' noemt. Om de muziek toegankelijk en speelbaar te noteren, gebruikt hij een systeem met gekleurde notenkoppen.

Germanus weet dat de meeste luisteraars microtonale muziek toch met 'tonale oren' beluisteren. Hij maakt daarom gebruik van wat hij het 'klankherstellend vermogen' noemt: als in traditionele tonale muziek valse tonen klinken (denk aan de valse fanfare), weet de luisteraar meestal toch welke toonhoogtes er worden bedoeld. Germanus benut dit principe om zijn luisteraars met doelbewuste schijnzuiverheid op het verkeerde been te zetten, en hun tonale verwachtingspatronen te doorbreken.

Op het gebied van tempo zet hij vergelijkbare middelen in. In 'vertragingcirkels' en 'versnellingscirkels' gaat het notenmateriaal tegen een doorlopende verandering van het tempo in: wordt de muziek bijvoorbeeld tijdens een accelerando steeds sneller, dan haalt hij in variaties geleidelijk steeds meer noten weg, zodat op het gehoor niets aan het tempo verandert. Als de versnelling in een andere laag van de muziek intussen wél te horen is, ontstaan bij de luisteraar twijfels over wat nou het 'echte' tempo is. Germanus' muziek is een spel met die verwarring.

Hij bedacht ook 'geïnterpoleerde maatsoorten', die het mogelijk maken de maat fijnmaziger onder te verdelen dan gebruikelijk is – niet alleen in tweeën, drieën of vieren, maar ook in bijvoorbeeld zevenen of zevenentwintigen. Germanus gebruikt deze onderverdelingen in feite als locale tempovariaties, die snel, exact en systematisch met elkaar kunnen worden verbonden. Ze spelen onder meer een belangrijke rol in Beetje Precies (1993-94) voor piano solo.

De kettingsgewijze opbouw van dit werk, waarin gebeurtenissen elkaar vliegensvlug opvolgen, lijkt een illustratie van een door Germanus vaak uitgesproken adagium: “De kracht van een beweging bestaat bij de gratie van de beweging die erop volgt.” Hij wil hiermee zeggen dat het begrip van muziek, en dat van zijn eigen muziek in het bijzonder, vaak achteraf komt. De functie of betekenis van een muzikale gebeurtenis wordt grotendeels bepaald door wat er direct op volgt, en zo is het hele werk een keten van gebeurtenissen die je pas volledig kunt begrijpen wanneer je de laatste noot gehoord hebt.

Ook in Germanus' andere vroege werken - voor zover je daarvan nu al kunt spreken - is van dat lineaire denken al duidelijk sprake. Vaak in een uitgesproken narratieve opbouw: luister naar de hoorspelachtig verklankte boottocht langs IJburg in het ensemblestuk Adamsarchipel (1997), of de wat romantische schets van het verloop van de menselijke levensweg in Zo vergaet 't (1996), Germanus' eerste strijkkwartet.

In vergelijking hiermee valt op hoezeer zijn recentste werken, hoewel intern nog veel beweeglijker, als geheel veel meer een tableau schetsen dan een verhaal vertellen. Hoor Piccadilly Circus (2007-08), geïnspireerd op het monumentale plein annex verkeersknooppunt in Londen. Terwijl de oude standbeelden en gebouwen roerloos toekijken, gebeurt er voortdurend van alles: het verkeer raast voorbij, toeristen lopen af en aan, een straatartiest begint zijn act - een grote wirwar van kleine gebeurtenissen, zonder dat er één dwingende ontwikkeling is die alle gebeurtenissen omvat.

Zo is ook de muziek van Germanus; je komt ogen en oren tekort, en bij herhaalde beluistering vallen steeds andere details op. De onmiskenbare componeer-, experimenteer- en levensvreugde zijn aanstekelijk, en al stelt Germanus luisteraars en musici geregeld voor een uitdaging: elke seconde aandacht betaalt zich rijkelijk terug.

Jochem Valkenburg/Muziek Centrum Nederland, 2009

COMPOSITIES

KAMERMUZIEK

Strings, Grass and Mushrooms,
hallucinations for string quartet
(2007)
2vl vla vc

Microphobia (2005; rev. 2007)
Tijdsduur: 7'
sax-a tapshoe

Le Tourne-disque Antique (2001)
Tijdsduur: 8'
ob cl sax-a cl-b fg

**Capriccio voor genoeg
vioolsnaren** (1999)
Tijdsduur: 3'
In: 24 capriccio's voor viool solo

Klimmen en dalen (1998)
Tijdsduur: 11'
sax-s 2sax-a sax-t sax-b 2vl vla vc cb

**Kamerconcertje voor altsaxo-
foon en ensemble** (1995)
Tijdsduur: 9'
ob trp 2vl vla vc cb sax-a-solo

Beetje Precies (1994)
Tijdsduur: 7'
pf

Jatwerk voor vier helers (1992)
Tijdsduur: 8'
4sax
in preparation

ORKEST/GROOT ENSEMBLE

Waldorf-Astoria, for 17 musicians
(2009)
ob cl sax-a bh fg perc fl cl-pic ob-am h trp trb
2vl vla vc cb

Stretch your ears! (2008)
big band
in preparation

Piccadilly Circus, for 18 musicians
(2007) 8'
ob cl sax-a bh fg perc fl cl-pic ob-am h trp trb
tb 2vl vla vc cb

Lunapark, for 16 instruments
(2006) 9'
ob cl sax-a bh fg perc fl cl-pic ob-am h trb 2vl
vla vc cb

Continental (1999)
Tijdsduur: 13'
fl 2ob cl 2fg 2h 2trp trb hp str(5.4.3.3.2.) :
2fl ob 2cl fg 2h trp 2trb hp str(5.4.3.3.2.) 2perc

Adamsarchipel (1997)
Tijdsduur: 9'
fl-a ob cl perc g man hp pf vl vla vc cb

PERSCITATEN

Piccadilly Circus

'In het stuk heerste een prettige staat van verwarring met bepaald aardige vondsten, zoals de uitgecomponeerde "golfjes" die op allerlei kleine pulsjes volgden.'

Kees Arntzen in: Trouw, 8 februari 2008

Lunapark

'Van Sander Germanus klonk het nieuwe Lunapark. Behalve op het gebied van ritmiek, breidt Germanus zijn klanktaal ook uit op tonaal vlak: tussen de bekende hele en halve tonen gebruikt hij ook kwarttonen (...). Vaak zet hij ze puur in als effect: zeeziekmakende glijers in de blazers, quasi-valse deuntjes in de strijkers – het past in het cartooneske karakter van het stuk. Vruchtbaarder is echter het gebruik ervan in "spectraal" gedachte passages, waar met nauwkeurig gestapelde samenklanken een klankspectrum wordt gecomponeerd. In tonen die uitstuiten als omgekeerde pingpongballetjes – steeds sneller, zachter en lager – vond Germanus een leuk effect, maar vooral vanuit ritmisch oogpunt. Over het algemeen is de ritmische kant van Germanus' stuk intrigerender, met virtuoze ritmische mutaties en modulaties, een beetje à la Elliott Carter, maar minder academisch.'

Jochem Valkenburg in: NRC Handelsblad, 20 februari 2006

Le Tourne-disque Antique

'Met kwarttonen verrijkte jazz-akkoorden scheppen aanvankelijk een nostalgische atmosfeer, maar belanden al gauw in een wervelende mallemolen.'

Frits van der Waa in: de Volkskrant, 28 augustus 2005

'Het maffe en intelligent gecomponeerde *Le Tourne-disque Antique* van Sander Germanus (...). Germanus kwam van eenvoudige doch jazzy aandoende akkoorden zo maar bij kwarttoonsmuziek aan om een heel scala aan hilarische vondsten hierop los te laten.'

Wim Jan Keizer in: Rotterdams Dagblad, 10 mei 2004

Continental

'Germanus is allerminst zwaar op de hand. Hij componeert in wezen één vrolijke muziek, een beetje lazy soms, swingend speels, dan weer Guus Janssenachtig, tegendraads. Het is vooral die combinatie die verrast, want experimentele componisten zijn immers meestal bijzonder zwaar op de hand (...).

De trombone doet zich gelden teneinde beide orkesten op sleeptouw te nemen en zo ontwikkelt zich een discours waarin de strijkers zweverig klinken, het hout grappig, het koper gedecideerd met de pauze daar rommelend en trommelend doorheen. De variatie van een snel deel in de herhaling na een langzaam brengt geleidelijk een nog avontuurlijker karakter. Soms denk je: nu gaan we naar het slot toe maar komt er weer iets nieuws en zeker het grappig Kageliaans slot – eindelijk! – is verrassend.'

Ernst Vermeulen in: NRC Handelsblad, 11 mei 2000

Beetje Precies

'Achter de speelse titels van Sander Germanus' driedelige Beetje Precies schuilt een uitbundig, maar niettemin veeleisend pianostuk. Hortende, repeterende dissonanten en een scherp gevoel voor spanning vormen, samen met de geconcentreerde vertolking van Gerard Bouwhuis, de lijm die deze vele kanten uitvliegende muziek bijeenhoudt.'

Frits van der Waa in: de Volkskrant, 27 maart 1999

'Sander Germanus drijft in zijn bloedmoeilijke pianocompositie Beetje Precies aanstekelijk de spot met zijn overwonnen jeugdhandicap, het stotteren. Met een hink-stap-sprong-techniek krijgt Germanus het gedaan zelfs de meest banale deuntjes tot een spannend hoorspel te promoveren.'

Emile Wennekes in: NRC Handelsblad, 27 maart 1999

Adamsarchipel

'Op de valreep leverde Festival in de Branding nog een verrassing op, namelijk het ensemblestuk Adamsarchipel van de jonge componist Sander Germanus: een intrigerend ensemblestuk – alles op zijn plaats, geen minuut te lang – in de vorm van een vervlechting van instrumentale figuren, door elkaar heen bewegend, in een schemergebied tussen consoneren en dissoneren. Een componist met een eigen geluid en met ideeën, die niet geleerd zijn van anderen.'

Aad van der Ven in: Haagsche Courant, oktober 1998

Titatoe

'Hoewel het korte stuk alle kanten opvliegt, zit het vol virtuoos uitgewerkte ideeën en flitsende vondsten. De klank is uitgesproken jazzy, maar verrijkt met glissandi, kwarttonen en brutale effecten, waaronder een scheidsrechtersfluitje.'

Frits van der Waa in: de Volkskrant, 24 februari 1997

COMPACT DISCS

Beetje Precies

Gerard Bouwhuis, piano

*NM Classics (Present) 95006

Capriccio voor genoeg snaren

[= Capriccio for enough violin strings]

'24 capriccio's for violin from the Netherlands'

Janine Jansen, violin

*NM Classics 92120

Beetje Precies (B-tje pre cis / Bit Precise)

1. "Liedje voor piano" (1993)

Sander Germanus

(♩. = 120)

mp *p* *mf* (Uit volle borst / Lustily)

(ped.) → (non ped.)

6 2 5 2 4 6
8 12 8 12 8

f *mf*

staccatissimo

13 2 6 3 6 13
8 12 8 8 8 24

p *f*

19 13 2 9 3 7 9 6
24 8 24 8 8 8 8 8

f *mf* (*mp*)

(ped. langzaam neerdrukken / slowly press down the pedal)

Waldorf-Astoria (2008/2009)

for 17 musicians

Sander Germanus

$\text{♩} = 95$

Oboe

Bb Clarinet

Alto saxophone

Basset horn

Bassoon

Percussion

Flute

Eb Clarinet

Oboe d'amore

Double horn

Bb Trumpet

Trombone

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

Double Bass

Muted Kettle-drum / Door slam

f

ff

f

gliss.

Copyright © 2009 by Muziek Centrum Nederland, Amsterdam

Music Center The Netherlands

Rokin 111
1012 KN Amsterdam
T+31(0)20 344 60 00

www.mcn.nl

